

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КАФЕДРА СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КУРСОВА РОБОТА

з польської філології

ХУДОЖНЬО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ В ПОЕМІ АДАМА МІЦКЕВИЧА «ГРАЖИНА»

філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
035.033 слов'янські мови та
література
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.033
Слов'янські мови
та літератури (переклад включно)
перша – польська
Дудченко Софії Ігорівни

Науковий керівник:
Клеофастова Т. В.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Студентки групи Сл(пол)06-21
факультету східної і слов'янської

Київ – 2023 рік

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Художні спадщина творчості Адама Міцкевича в українській літературній критиці.....	7
Розділ 2. Художньо-стилістичні особливості та патріотичні мотиви в поемі Адама Міцкевича «Гражина».....	17
2.1 Самобутність авторського сприйняття А.Міцкевичем історії та культури українського народу.....	21
2.2 Патріотичні мотиви в поемі Адама Міцкевича «Гражина».....	24
Висновки.....	29
Список використаної літератури.....	31

ВСТУП

Поезія Міцкевича мала велике значення для польського національного визвольного руху, для розвитку демократичної думки, відновлення польської літератури; вона збагачувала літературну мову, вірші, поетичні жанри. Роль Міцкевича в розвитку польського театру (його "Дзяди", численні твердження про драматургію) є важливою. У Росії Міцкевич набув популярності ще за свого життя. Його вірші перекладали О.С. Пушкін, М. Ю. Лермонтов, К.Ф. Рилєєв, І.І. Козлов, М.П. Огарьов, та інші. Українські поети почали цікавитись його роботою протягом життя Міцкевича в Росії. У 1826 р. П. Гулак-Артемівський публікує свій переклад балади "Твардовський". Перший переклад з циклу "Кримських сонетів" - сонет "Степи Акермана" - опублікував Шпигоцький в 1830 році. А. Міцкевич був високо оцінений Т. Шевченко, І. Франко та Лесею Українкою. У дореволюційний час значна частина творів Міцкевича була переведена на українську. Видатним досягненням мистецтва перекладу є переклад Максима Рильського "Пана Тадеуша" та "Кримських сонетів".

Однак цінність Міцкевича не обмежується його літературною діяльністю. Міцкевич був передовою політичною фігурою свого часу. Він стояв у центрі польського революційного руху. Першість Польщі у розвитку передових революційних ідей століття також визначила творчий світ Міцкевича, який за життя був символом боротьби свого народу за свободу. Творчість Міцкевича, надихалась великими патріотичними та гуманістичними ідеями, сьогодні його творчість стала спадщиною широких мас. Адам Міцкевич здобув славу ще за життя, однак можна з упевненістю сказати, що він здобув справжнє національне та світове визнання лише після перемоги польського робітничого класу та встановлення народно-демократичної сили в Польщі.

Актуальність теми. Адам Міцкевич - поет, творчість якого має світову популярність. Навколо його імені, до речі, до цих пір не вщухають суперечки про його культурно-національної приналежності. Білоруси вважають його свої співвітчизником, оскільки він народився на Новогрудчине, основою його найбільш відомих творів (Дзяди »,« Пан Тадеуш »,« Балади і романси ») є білоруський фольклор, білоруські обряди і традиції, а мова цих його творів містить багато народних елементів з білоруських говірок. Польські вчені, та й в цілому польський народ називають Адама Міцкевича великим польським поетом, бо писав він на польській мові і навіть визнаний першим польським романтиком (тут, наприклад, доречна посилання на підручник з польської літератури). Очевидно, правильним буде вважати Адама Міцкевича поетом, чия творчість має загальнолюдську цінність. Саме тому його багато перекладають на різні мови.

Про Міцкевича існує чимало наукових досліджень, тому що особиста і творча доля цього художника слова цікавила багатьох. Життя і творчість великого поета найбільш повно представлені у книзі Мечислава Яструна «Міцкевич» із серії «Життя чудових людей». Місце поета у світовій літературі, значення його поезії, заслуги Міцкевича в розвитку європейського романтизму досліджували В. Мархель, С. Станкевич, Ю. Кляйнер. Про романтичних стосунках поета з Марія Верещако, натхненницею циклу «Сонети», написана робота К. Цвірко «Муза Адама Міцкевича».

Цікавим залишається період творчості Адама Міцкевича пов'язаний із перебуванням в Росії. Загальний рівень російської культури був набагато вищим, ніж польський. "Ми відстали в літературі на століття", - написав Міцкевич своєму другові Одініну. Під час свого перебування в Росії Міцкевич створив багато прекрасних ліричних віршів. У 1826 році його "Сонети" були опубліковані в окремих виданнях. Він переклав дві арабські

балади, написав вірш "Фаріс", Балади "Воєвода" та "Три Будріса". Не випадково, що саме їх обрав Пушкін для перекладу. Вершиною творчості Міцкевича в цей період була поема "Конрад Валленрод", яка була опублікована у 1828 році.

Об'єктом дослідження є поема Адама Міцкевича «Гражина».

Предметом дослідження виступають художньо-стилістичні особливості та патріотичні мотиви.

Метою роботи є художня спадщина творчості Адама Міцкевича в українській літературній критиці.

Завдання курсової роботи ми сформулювали таким чином:

- Дати загальну характеристику змісту, художніх достоїнств і мовних засобів створення образності в оригінальних текстах;
- Художня спадщина творчості Адама Міцкевича в українській літературній критиці;
- Художньо-стилістичні особливості та патріотичні мотиви в поемі Адама Міцкевича «Гражина».

Методи, які використовувалися в нашій курсовій роботі:

- спостереження,
- порівняння,
- узагальнення,
- аналіз,
- синтез.

Новизна та практичне значення роботи. Творчість Адама Міцкевича досліджена доволі детально, як українськими так і закордонними фахівцями. Однак, така вузька тема пов'язана зі стилістичними особливостями та патріотичними мотивами в поемі «Гражина», майже не досліджувалась. В цьому і полягає новаторство нашої роботи.

Практичне значення роботи полягає у можливому використанні для більш детального дослідження творчості автора , особливостей стилістики його творів або характеру поем. Не менш, важливим є значення роботи для дослідження самої поеми та її особливостей для літературознавців та філологів

Структурно робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел та літератури.

Розділ 1. Художня спадщина творчості Адама Міцкевича в українській літературній критиці

Адам Міцкевич – видатний польський поет і патріот, який залишив незабутні сліди в світовій літературі. Його творчість вплинула на багатьох письменників, а його поезія визнана шедевром романтизму. Хоча Міцкевич був польським поетом, його літературна спадщина відчутна також українською літературною критикою.

Українська літературна критика неодноразово зверталася до творчості Міцкевича і визнавала його значущість для розвитку світової поезії. Він втілює у своїх віршах універсальні почуття любові, свободи і патріотизму, що дотепно відображаються в українському народі. Багато віршів Міцкевича мають загальнолюдську тематику, яка легко перекладається на рідну мову українців. „Вплив Міцкевича на нашу інтелігенцію, з моменту його першого виступу аж до наших днів, був далеко більший, безпосередніший і триваліший вже хоча б тому, що мова творів Міцкевича зрозуміла для інтелігентних українців не тільки в Галичині”, – зауважував І.Франко у своїй статті.. Український письменник-літературознавець вказує на вагомое значення творів А.Міцкевича не тільки на сучасний момент, але і у майбутньому, коли у всій повноті розвинуться ті здорові зерна, „які геній польського пророка сіяв у численних поколіннях українського народу”. Франко окреслює роль і значення творчості А.Міцкевича у загальнолюдській художній культурі: „Адам Міцкевич, без сумніву, найбільший поет польської нації і один з найгеніальніших людей, яких видало людство”.

Творчість Адама Міцкевича була істотно розглянута українським письменником, літературним критиком і публіцистом Іваном Франком. Франко вважав Міцкевича одним з найбільш значущих поетів свого часу і надавав його творчості велике значення в українській літературі.

Іван Франко вивчав та перекладав твори Міцкевича, сповідуючи переконання в універсальності поезії. Він високо оцінював поетичні здібності Міцкевича та його здатність передати почуття, настрої та філософські думки через свої вірші. Франко розумів, що творчість Міцкевича має неоціненну цінність і може бути великою духовною скарбницею для української культури.

Франко активно досліджував та аналізував поезію Міцкевича, звертаючи особливу увагу на його національний дух і патріотичність. Він підкреслював важливість ролі Міцкевича у збудженні патріотичних почуттів у польському народі та підтримці боротьби за волю. Франко розглядав Міцкевича як одного з символів боротьби за національну самостійність і вважав, що його творчість може надихати й український народ на боротьбу за свободу.

Крім того, Франко активно перекладав твори Міцкевича на українську мову, даруючи українським читачам можливість ознайомитися з його поезією. Він бачив у перекладах Міцкевича шлях до поетичного вдосконалення української літератури.

І.Франко дав високу оцінку і багатьом творам А.Міцкевича, які сам перекладав. Іван Франко перекладав та висловлював високу оцінку багатьом творам Адама Міцкевича. Ось деякі з них:

"Сонети Крецького" - Франко відзначав глибину та витонченість поезії Міцкевича у циклі "Сонети Крецького". Він підкреслював, що ці вірші вражають своїм виразним образним мовленням та майстерним використанням поетичних засобів.

"Гребінь" - Франко бачив у поемі "Гребінь" важливий символ національного протистояння та волелюбства. Він визнавав велич та могутність Міцкевича у передачі глибоких філософських думок та почуттів через цю поему.

"Лірика" - Франко перекладав та досліджував різні ліричні твори Міцкевича. Він відзначав романтичність та мелодійність поезії Міцкевича, а також його здатність відтворити почуття кохання, туги та патріотизму.

"Пан Тадеуш" - Франко вважав "Пана Тадеуша" найбільшим твором Міцкевича. Він оцінював поему як великий епічний твір, який змальовує історію та культуру польського народу. Франко вважав, що "Пан Тадеуш" є шедевром світової літератури та символом національної самосвідомості.

Франко відзначав у Міцкевичі поєднання поетичної творчості з політичною активністю, його здатність віддати голос народу та висловити національний дух.

Рецензуючи чотиритомне видання творів А.Міцкевича, І.Франко високо ставить сонети поета, захищаючи їх від критики К.Козьмяна, які той критикував із позицій застарілих семантичних оцінок: „З жалем і усмішкою читаємо сьогодні подібні оцінки таких перлин всесвітньої поезії, як „Кримські сонети”. В статті „Поет зради”, яку Франко написав значно пізніше, він взяв собі в союзники цього „псевдокласика”, пославшись на його негативну оцінку поеми А.Міцкевича „Конрад Валенрад”. Стаття "Поет зради" була опублікована Франком в 1897 році німецькою мовою і викликала різкі відгуки. Вона залишилася предметом інтересу дослідників, що породжує різні припущення і тлумачення до сьогодні. Ця стаття свідчить про активний і критичний підхід Франка до аналізу та обговорення творчості Міцкевича, а також про його здатність висувати власні думки та брати участь у літературній дискусії. Вона відразу викликала різкі, навіть дещо несправедливі відгуки. До сьогодні стаття викликає інтерес дослідників, породжує різні припущення і тлумачення. Зокрема О.Забужко доводить, що не була „етапна” стаття і не тільки через те, що автор „ознаменував нею розрив з польськими радикалами, для котрих польські національні інтереси під час виборів 1897 р. виявилися цілком у дусі Міцкевичевої етики” щодо української сторони, – ширше, це був розрив із

польським громадянством взагалі, зрада-бо польських колег і однодумців стала для Франка, тим ударом, після якого він сповна так до кінця життя і не оправився. Однобічність Франкових оцінок, на яку звертають увагу багато франкознавців, проявилася в тому, що він „поставив у один ряд образи-типи зрадників „особистих” які керуються виключно особистими, егоїстичними мотивами і „зрадників” – патріотів, котрі вважали, „що свою гарячу любов до рідного краю можуть доказати тільки зрадою ворогам своєї батьківщини”, як це вчинила Гражина. Але ж називати „зрадою” виступ проти ворогів свого краю неправомірно”. Франко у цій статті суперечить своїй власній позиції, що „для політики наші приватні моральні закони не писані”, що „війна має все і всюди свої права”, допускаючи обман противника як правомірний і моральний „воєнно-тактичний прийом”. „Вважаючи, що межі індивідуальної і групової (політико-державної, військової) „моралі” не збігаються, І.Франко разом з тим застерігав від їх повного розриву і протиставлення, від безоглядного застосування політиці принципу: „Мета виправдовує засоби”, відстоюючи інший моральний постулат: „Чиста справа вимагає чистих рук”. Тому Каменяр відкидав звинувачення у „валенродизмі”, яке висували проти нього деякі польські політики, вважаючи ніби він як публіцист і вчений-соціолог і політолог „впихається між поляків, щоб боротись „проти всього, що... полякам може служити захистом і користю”.

Також творчість Адама Міцкевича була вивчена та оцінена українськими романтиками, серед яких були Павло Гулак-Артемівський, Леся Боровиковська, Михайло Костомаров та інші. Ці відомі українські письменники та літературні діячі були захоплені та вплинуті творчістю Міцкевича, і вони активно вивчали його поезію, аналізували її та висловлювали свої враження.

Павло Гулак-Артемівський, відомий український композитор, поет і публіцист, був глибоко зацікавлений в творчості Міцкевича. Він вивчав його

поезію, а також перекладав його вірші на українську мову, що сприяло популяризації Міцкевича серед української аудиторії.

Леся Боровиковська, видатна українська письменниця, перекладачка і літературознавець, також вивчала творчість Міцкевича. Вона оцінювала його поезію як витончену та емоційну, використовуючи свої знання та розуміння для передачі його глибини та поетичної сили через власні переклади.

Михайло Костомаров, український історик, письменник і громадський діяч, також проявляв інтерес до творчості Міцкевича. Він відзначав національний дух та патріотичний зміст в поезії Міцкевича, а його творчість сприймав як важливий компонент у розбудові української національної свідомості.

Леся Українка, видатна українська письменниця, поетеса і літературний критик, також зверталася до творчості Адама Міцкевича. Вона присвятила свою увагу та працю статті "Заметки о новейшей польской литературе", де вона аналізувала польську літературу того часу, включаючи творчість Міцкевича.

Ця стаття була написана Українкою в 1890 році і вона розглядала різні аспекти сучасної польської літератури. Українка звернула увагу на велике значення творчості Міцкевича як одного з найвидатніших поетів польської літератури. Вона високо оцінювала його внесок у розвиток поезії та наголошувала на його патріотичних мотивах та боротьбі за свободу свого народу.

Українка досліджувала його поетичну техніку, метафори та образотворчість, а також звертала увагу на його глибокі почуття та емоційність. Вона підкреслювала важливість Міцкевича як поета-громадянина, який висловлював національні ідеали та проблеми через свою поезію.

Робота Лесі Українки над статтею "Заметки о новейшей польской литературе" свідчить про її глибоке зацікавлення в літературі того часу та бажання висловити свою точку зору як літературний критик. Вона враховувала великий вплив Міцкевича на польську літературу та поетичну традицію і висловлювала своє визнання його таланту та значення. Леся Українка була дуже зацікавлена творчістю позитивно оцінених письменників Б.Пруса, Є.Ожешко і А.Асника, але вона також відчувала органічну близькість до поетів Міцкевича, Словацького і Конопницької. У 1893 році вона написала поезію "На мотив з Міцкевича", яка є варіацією на тему "Непевності" Міцкевича. Рядки з цього вірша були обрані як епіграф до одного з творів Лесі Українки.

Українську поетесу Лесю Українку та Адама Міцкевича зближує кілька аспектів, які впливали на їхнє творче сприйняття та спільність певних ідей:

атріотизм і національна свідомість: Як Міцкевич, так і Українка були великими патріотами своїх народів і відчували глибоку прив'язаність до своїх країн. Вони використовували поезію як засіб вираження національних ідеалів та проблем.

боротьба за свободу: Як Міцкевич, так і Українка були активними учасниками боротьби за свободу своїх народів від політичного та культурного гніту. Обидва поети висловлювали своє обурення насильством і тиранізмом та підтримували ідею національної незалежності.

романтична естетика: Як Міцкевич, так і Українка були представниками романтизму в своїй поезії. Вони використовували образи природи, сильні емоції та ліричність для вираження своїх почуттів і ідеалів.

в'язок з історією і народною культурою: Як Міцкевич, так і Українка вивчали історію своїх народів і використовували народні

мотиви та традиції у своїй творчості. Вони підтримували ідею збереження культурної спадщини та народної самосвідомості.

Загалом, Леся Українка та Адам Міцкевич були великими поетами, які присвятили своє життя творчості і боротьбі за свободу своїх народів.

Окремі аспекти творчого впливу естетичних концепцій, образів, мотивів Міцкевича на українську літературу досліджено в окремих працях, присвячених творчості українських письменників. Особисті і творчі контакти Т.Шевченка з польськими культурними діячами, письменниками та їхньою літературною спадщиною, у тому числі А.Міцкевича, детально розкрито у працях О.Третяка, О.Колесси, В.Щураша, М.Мочульського, Б.Навроцького, П.Зайцева, В.Дьякова, П.Большакова та інших дослідників. Порівняльні аспекти творчості українського і польського поетів частково розглядалися у працях М.Здзеховського, Я.Гординського, Є.Маланюка, Е.Касперського, Г.Грабовича, Л.Плюща, О.Забужко та ін. Проте, ці подібності та відмінності не мали глибокого пояснення і розкриття слідів впливів, запозичень, відштовхувань тощо. На сьогодні добре вивчено зв'язки Міцкева з Україною у праці Г.Вервеса „Адам Міцкевич в українській літературі”. У ній докладно проаналізовано сприйняття творчості Міцкевича українськими письменниками, розглянуто основні переклади його творів, відгуки про його творчість на Україні.

У своїй ґрунтовній праці автор критикує твердження О.Колесси у книзі „Міцкевич і Шевченко”, про прямі запозичення українським письменником мотивів і образів поезії А.Міцкевича. аналізуючи балади А.Міцкевича і Т.Шевченка, Г.Вервес вказує на принципові відмінності балад українського поета і, заперечуючи думку свого попередника, робить У дослідженнях, присвячених творчості українських письменників, окремі аспекти впливу Міцкевича на українську літературу були розглянуті. У цих дослідженнях детально розкрито особисті і творчі зв'язки Т.Шевченка з польськими культурними діячами, зокрема з А.Міцкевичем. Проте, до цього

часу подібності та відмінності між творчістю українських та польських поетів не були повністю пояснені. Однак у праці Г.Вервеса "Адам Міцкевич в українській літературі" вивчено зв'язки Міцкевича з Україною, аналізовано сприйняття його творчості українськими письменниками та розглянуто переклади його творів та реакцію на них в Україні.

У своїй дослідженні Г.Вервес критикує твердження О.Колесси про прямі запозичення українським письменником мотивів і образів з поезії Міцкевича. Він показує відмінності між баладами А.Міцкевича і Т.Шевченка і приходять до висновку, що вони звертаються до спільного джерела - фольклору, але створюють "оригінальні твори, які глибоко корінняються в національному фольклорі". Дослідник аргументовано аналізує образи, мотиви, деталі, ритмомелодику творів, таких як "Русалка" і "Рибка", "Світязь" і "Лілея", "Втеча" і "Тополя". Вервес говорить про вплив фольклору на творчість багатьох письменників, але це не означає взаємного запозичення.

Вервес також вказує на спільні риси між Міцкевичем і Шевченком, такі як пріоритет національних інтересів, поєднання фантастично-романтичних елементів з реаліями життя, зображення величі і трагедії історії своїх народів, гостра критика антилюдського суспільства.

Г. Вервес критикує позиції і твердження Ю. Третяка про вплив А. Міцкевича на Т. Шевченка. Він стверджує, що ідеї Шевченка в поемі "Великий льох" не пов'язані із "Дзядами" Міцкевича. Вервес зазначає, що існують спільні та відмінні риси у творах обох поетів, які виникли через історичні умови написання. Він також критикує підхід Третяка і Колеси до трактування богоборчих мотивів у "Сні". Крім того, Вервес досліджує зв'язки І. Франка з Міцкевичем у своєму розділі "Іван Франко і Адам Міцкевич". Книга Вервеса містить багато фактичного матеріалу та аналізу впливу Міцкевича на українську літературу.

Автор говорить про значення порівняння письменників, щоб краще зрозуміти Шевченка, Пушкіна, Міцкевича та інших. Він вважає, що порівняльний ряд допомагає зрозуміти особливості їхньої творчості і їх внесок у світову літературу. Особлива увага приділяється темам, таким як ставлення до кріпаччини, класицизму, романтизму і реалізму, міфотворчість і месіанізм. Також досліджуються зв'язки Міцкевича з іншими українськими письменниками, зокрема Лесею Українкою і Іваном Франком. Ці дослідження розкривають культурні зв'язки, переклади та критичні статті між польською і українською культурами.

Справді, українське літературознавство має значну кількість статей, присвячених дослідженню та оцінці окремих творів Адама Міцкевича. У цих статтях аналізуються різні аспекти його поезії, стильові особливості, тематика та роль українських мотивів у його творчості. Деякі з таких статей можуть включати:

Аналіз поеми "Пан Тадеуш". Дослідники розглядають поему як епічний еталон і досліджують різні аспекти її композиції, стилістичні особливості та символіку. Такі статті можуть також досліджувати наявність українських мотивів у поемі та їх значення.

Аналіз драми "Конрад Валенрод". Дослідники звертають увагу на сюжетну лінію, характери героїв та тематику драми. Також можуть бути досліджені вплив романтизму та національно-визвольних мотивів на творчість Міцкевича.

Аналіз сонетів Міцкевича. Сонети представляють особливий жанр у творчості Міцкевича, і дослідники можуть розглядати їх структуру, поетичні засоби та тематичні мотиви. Деякі статті можуть порівнювати сонети Міцкевича з українською поезією того часу.

Аналіз ліричних поезій. У статтях можуть розглядатися окремі поетичні збірки Міцкевича, аналізуватися тематика кохання, патріотизму, релігії та інші аспекти його лірики.

ДоУ Дрогобичі відбулася Міжнародна конференція з нагоди 200-річчя від народження Адама Міцкевича. Вона зібрала викладачів Дрогобицького педуніверситету та інших науковців, які презентували свої статті про творчість польського поета. У спеціальному випуску були опубліковані ці матеріали. Дослідження, проведені учасниками конференції, підкреслюють важливість вивчення діалогу між культурами і необхідність подальшого дослідження теми "Адам Міцкевич і Україна". Ідеї великого польського поета залишаються актуальними й сьогодні.

Розділ 2. Художньо-стилістичні особливості та патріотичні мотиви в поемі Адама Міцкевича «Гражина»

Когда у поляков явился Мицкевич, они перестали нуждаться в снисходительных отзывах каких-нибудь французских или немецких критиков, не признавать польскую литературу означало бы только обнаруживать свою собственную дикость», - писав Н. Г. Чернишевський.

Однак значення Міцкевича не вичерпується його літературною діяльністю. Справді, значення Адама Міцкевича не обмежується його літературною діяльністю, він також відомий як передовий політичний діяч свого часу. Його внесок у політичне життя та боротьбу за незалежність Польщі має велике значення. Ось деякі аспекти його політичної діяльності:

Активна участь у польському національному руху: Міцкевич був одним з провідних фігур польського романтичного руху, який протиставлявся російському пануванню і боровся за відновлення незалежності Польщі.

Політичні публікації: Міцкевич написав ряд політичних творів, включаючи вірші, листи, статті, в яких висловлював свою підтримку національних ідеалів і закликав до дії проти антипольського режиму.

Дипломатична діяльність: Міцкевич активно співпрацював з іншими європейськими країнами для залучення підтримки до справи польської незалежності. Він зустрічався з видатними політичними діячами того часу і відвідував ряд європейських країн з місіями залучення підтримки.

Лідерство в повстаннях: Міцкевич взяв активну участь у польських повстаннях, зокрема в Листопадовому повстанні (1830-1831) та Великому повстанні (1863-1864). Він протистояв російським окупантам і був символом боротьби за волю Польщі.

Таким чином, Міцкевич був не тільки видатним поетом і літературним діячем, але й активним учасником політичного життя.

Польща відіграла важливу роль у розвитку передових революційних ідей століття, а Міцкевич став символом свободи свого народу ще за життя. Його ім'я ввійшло в світову літературу і прогресивну думку. Все це пояснюється тим, що Міцкевич виріс у середовищі, де польська культура і мова мали велике значення. У своїх творах він поєднував польський патріотизм з любов'ю до Литви. Впливовими фігурами для Міцкевича були Іоахим Лелевель, який був його вчителем і другом, і Блажей, який розповідав цікаві легенди та вірші. Під впливом Лелевеля Міцкевич став активним учасником польського революційного руху. У своїх творах Міцкевич виражав патріотичний пафос і віру в прогрес. Він також звертався до народної творчості і створював балади, що означали початок польського романтизму.

Міцкевич у своїх баладах використовує історії та теми з народної поезії, казок та легенд. Він бачить в народі не лише фантастичні елементи та яскраві образи, а й носіїв гуманних почуттів, справедливих суджень та патріотичного духу.

У своїх баладах Міцкевич прагне передати народні уявлення про справедливість, борг та патріотизм. У 1822 році був виданий перший том його творів, включаючи балади та романи.

Ідеї та теми, які представлені в баладах, Міцкевич подальше розвиває в своїх великих творах цього періоду, зокрема у поемах "Гражина" та "Дзяди". Балада "Свितязь" має патріотичний сюжет про героїчність народу, який загинув, але не підкорився ворогу, і це пов'язано з сюжетом поеми "Гражина", де описується героїчна боротьба литовського народу проти хрестоносців. Сюжет поеми "Гражина" ґрунтується на реальних подіях з історії Литви XV століття.

Князь Новогрудка Литавор хотів зрадити литовського князя Вітольда через проблему з передачею міста Ліда, дару дружини Гражини. Міцкевич надав романтичний вигляд до історичного сюжету, відзначаючи героїзм жінки, яка символізує Батьківщину. Навіть коли вона гине, її героїчний дух залишається в серцях читачів.

У 1822 році російська влада розпочала розслідування таємних організацій у Польщі та Литві. Від

булися розкриття "Патріотичної спілки" у Варшаві та слідства проти студентських організацій. У 1823 році таємний радник Новосильцев прибув до Вільної з метою розкриття патріотичних організацій. Він зумів виявити

Спілку філаретів і філоматів, і 23 жовтня Міцкевич був арештований та ув'язнений у Базиліанському монастирі.

Приїзд до Росії позначив новий етап у житті та творчості Міцкевича. Повстання декабристів сильно вплинуло на нього, і він співчував репресіям, які застосував Микола I проти революціонерів. В Росії Міцкевич став активним учасником культурного життя, зустрічався з відомими російськими письменниками та мав намір видати польський журнал "Трида", який підтримував ближчі культурні зв'язки між Польщею та Росією. Однак йому це було заборонено.

Російський період життя мав велике значення для розвитку творчості Міцкевича. Він знайшов свою громадянську позицію як противник самодержавства, спілкуючись з російськими революціонерами. В Росії Міцкевич розширив свої культурні горизонти і став слов'янським поетом, який об'єднував різні культури.

2.1 Самобутність авторського сприйняття А.Міцкевичем історії та культури українського народу

Адам Міцкевич був польським поетом, який жив і творив у важливий і складний час для Польщі. Після третього розподілу країна переживала відчай і безнадію, але водночас багато людей були готові пожертвувати життям за свою країну. Міцкевич народився 24 грудня 1798 року в місцевості неподалік від Новоградка, який колись був столицею литовських князів. В цьому регіоні зіткнулися історії польського, литовського, українського і білоруського народів, і тут відбувалася спільна подія впродовж віків. Його інтерес до України та української культури проявлявся у використанні українських мотивів, перекладах української поезії, дослідженні української історії та підтримці боротьби за волю.

Один з ключових аспектів самобутності сприйняття Міцкевичем української культури був його використання українських мотивів у своїй поезії. Він вписував українські елементи, такі як фольклорні мотиви, міфологічні образи, у свої вірші. Українська природа, козацтво та героїчна минувшина були об'єктом його захоплення та темами його творів. Це дозволило Міцкевичу розширити розуміння та оцінку української культури серед польських читачів.

Помітним виявом самобутності сприйняття Міцкевичем української культури були його переклади української поезії, зокрема творів Тараса Шевченка. Міцкевич не тільки перекладав поезії українського поета, а й використовував своє авторське бачення, щоб передати їхню суть і особливості. Це сприяло популяризації української поезії серед польських читачів і розширило їхнє розуміння української культури. Тут у молодості Адам Міцкевич пережив неймовірну радість та гордість за Польщу, коли вона була визволена французькими військами під командуванням Наполеона. Це залишило глибокий слід в його серці і зробило його відданим прихильником Наполеона. Пізніше він приєднався до групи молодих патріотів, які присягли служити своїй Батьківщині. Не дивно, що одним з

перших творів Міцкевича була "Пісня філаретів", політичні ідеї якої привели до його першого арешту.

Він оспівував українську природу, козацькі легенди, героїчні минулі події та українську історію, які стали невід'ємною частиною його творчого світу. У своїх поемах та ліричних творах Міцкевич відтворював образи України, підкреслюючи її важливу роль у європейському контексті.

Важливим аспектом його сприйняття були переклади української поезії. Міцкевич активно займався перекладом творів видатного українського поета Тараса Шевченка. Це допомагало популяризувати українську поезію серед польських читачів і відкривати їм красу та глибину української культури. Міцкевич вірив у важливість зближення двох народів і сприяв літературному діалогу між ними.

При цьому Міцкевич виявляв також глибокий інтерес до української історії. Він детально вивчав події, пов'язані з Україною, і висловлював свою думку.

З відбуттям до Москви Міцкевича етнографічна лінія зв'язку з Україною, де він перебував протягом дев'яти місяців поспіль, переривається раз і назавжди. Це було наслідком політичних та особистих обставин, які перешкоджали йому зберігати прямий контакт з українською культурою та народом.

Після свого перебування в Москві Міцкевич був змушений перебратися до Петербурга, де його політична та літературна діяльність зосереджувалась навколо російського оточення. Це призвело до того, що Міцкевич втратив можливість прямого спілкування з українськими поетами, письменниками та культурними діячами.

Незважаючи на це, вплив української культури і історії залишався важливим компонентом творчості Міцкевича. Він продовжував досліджувати українські мотиви та тематику, зокрема у своїх ліричних

творах та поемах. Проте, прямого спілкування з українським народом та його культурою вже не було.

Треба зазначити, що відсутність безпосереднього контакту з Україною не зменшувала значення, яке Міцкевич приділяв українській культурі. Він залишався відданим прихильником відродження національної свідомості українського народу та підтримував ідею незалежності та самостійності. Хоча його зв'язок з Україною був обмеженим у цей період, він продовжував використовувати свою творчість для підтримки.

Але спогади та вплив України на творчість Адама Міцкевича були сильними і тривалими. У 1826 році в Москві були опубліковані дві поетичні збірки - "Сонети" і "Кримські сонети", які свідчать про це. Дослідники вважають, що в поезіях Міцкевича можна виділити дві групи, пов'язані з подіями в його особистому житті. Перша група поезій відображає нещасливе кохання поета до Марилеї Верещак, а деякі з них написані під час литовського періоду його творчості. В поезіях другої групи, де переважають страсть і задоволення, можна побачити відтворення взаємин Міцкевича з Кароліною Собанською.

Створюючи свої сонети, Адам Міцкевич насправді звернувся до традиції Франческо Петрарки, італійського поета, який жив у XIV столітті. Міцкевич був знайомий з творчістю Петрарки та читав його поезію в оригіналі, особливо під час свого перебування в Одесі.

Традиція Петрарки була визнаною і шанованою у літературі, особливо що стосується сонетного жанру. Петрарка відомий своїми любовними сонетами, які мали специфічну структуру та метрику. Міцкевич, відчуваючи силу і виразність цього жанру, вирішив створити власні сонети, відтворюючи петрарківський стиль.

У своїх сонетах Міцкевич використовував петрарківський віршовий лад, складну формулу римування та класичні теми кохання, розлуки, прекрасності природи та тлумачення почуттів. Проте, він додавав до цього

свій унікальний голос і свою особисту сприйняття світу. Він поєднував петрарківську традицію зі своїми власними емоціями, досвідом та тематикою.

Це звернення Міцкевича до традиції Петрарки свідчить про його багатогранний підхід до поезії та вміння поєднувати різні літературні впливи. Він використовував основу петрарківського жанру, але втілював у ньому свої власні думки, почуття та сприйняття світу. Це додало його творчості унікальності та самобутності,

Епіграфом до першої частини стали слова Петрарки: „Коли почасти був іншим, ніж зараз чоловіком”. Саме такими словами, на думку М.Живова, поет підкреслив, що даний цикл належить до минулого, і є своєрідним підсумком прожитого етапу життя. Епіграфом другого циклу сонетів став вислів Гете: „Хто хоче поета пізнати, повинен в краю його побувати”.

2.2 Патріотичні мотиви в поемі Адама Міцкевича «Гражина»

Міцкевич був революціонером у широкому значенні цього слова. Він почав свою творчу діяльність з перекладу антиклерикальних праць Вольтера, в яких він висловлював свою неприховану критику церкви. У 1820 році він написав "Оду молоді", що містила революційні заклики та ідеї інтернаціоналізму. В своїй збірці "Балади і Романси" Міцкевич змінив поетичний стиль і зруйнував класичні формули, використовуючи більш демократичну поетичну мову у новій, романтичній формі.

Після того, як його заарештували у Вільні, Міцкевич був засланий до Росії, де прожив п'ять років. Там його зустріли з ентузіазмом російські інтелектуали, і він познайомився з Пушкіним. У Росії Міцкевич написав свої чудові "Сонети" і поему "Конрад Валленрод", в якій описав трагедію і безнадійність шляху зради. З допомогою друзів він зміг виїхати за кордон і у Дрездені продовжив писати нову частину своєї поеми "Дзяди".

Приїхавши в Париж, Міцкевич розчарувався неприємною атмосферою польської еміграції. Він написав передмову до свого відомого твору "Пан Тадеуш", в якій висловив своє розчарування в сучасному стані Польщі. Цей твір був добре відомий у Парижі, а його переклад українською мовою здійснив П. Гулак-Артемівський. Міцкевич подорожував по Україні протягом дев'яти місяців, відвідавши Київ, Харків, Кіровоград, Одесу, Сімферополь, Євпаторію, Ялту.

Після невдалих спроб приєднатися до повстання 1830 року, Міцкевич залишив Росію і жив в еміграції (переважно в Парижі) до кінця свого життя. У 1834 році він опублікував свою останню велику роботу - поему "Пан Тадеуш". Після цього він майже не писав, хоча в 1838-1839 роках він створив кілька ліричних віршів. Міцкевич активно займався соціальною та культурною діяльністю, прочитав курс римської літератури в Лозанні і очолив кафедру слов'янської літератури в Паризькому коледжі де Франс. У легіон, брав участь у боротьбі за свободу Італії і писав статті революційного змісту. Останні роки свого життя Міцкевич провів у бідності, а в 1855 році помер від холери у Константинополі, де їхав з політичною місією під час Кримської війни. Ця поема є однією з найвідоміших та найбільш обговорюваних творів Міцкевича, де він зобразив унікальну природу та культуру своєї батьківщини.

"Гражина" є романтичним епосом, який розповідає про велику любов до рідної землі, прекрасну природу та історію Польщі. У поемі Міцкевич описує мальовничі пейзажі, зображає долю героїв, їхні боротьбу за свободу та патріотичні почуття. Він використовує міцні образи, емоційну мову та живописні описи, щоб передати свою пристрасну прив'язаність до свого народу та землі.

У поемі "Гражина" Міцкевич показує важливість рідного краю, його історії та культурного спадку. Він висвітлює героїчні подвиги і патріотичні

ідеали польського народу, що додатково підсилює почуття національної самосвідомості. Поема спонукає читача задуматися над значенням батьківщини та патріотичних цінностей.

Таким чином, "Гражина" є втіленням самобутності авторського сприйняття Міцкевичем історії та культури свого народу. Ця поема є свідченням його глибокого зв'язку з рідним краєм, його пристрасного патріотизму та любові до Польщі. Вона виражає важливість збереження культурної спадщини і національної ідентичності, що стали важливими темами в творі.

Гражина почала нову лінію польського романтизму, яка поєднала історичний жанр з сучасністю і минулим. У поемі розповідається про ситуацію, коли вороги загрожують знищенням народу через свою насильницьку політику.

В оточенні загрози, Гражина, на відміну від свого чоловіка, князя Литавора, який зрадив народ, уклавши угоду з ворогами, вирішила не зрадити свою Батьківщину. Вона передала інформацію тевтонським лицарям і їх лідеру Дітріху фон Книпроду, щоб ті відступили. Але вороги не простили їй такого покарання і напали на князівство.

Гражина, вдягнувшись в обладунки чоловіка, вийшла проти армії ворогів. Вона воювала нарівні з усіма, але була поранена ворожим ударом. Її чоловік намагався врятувати її, але було вже пізно. Гражина померла у нього на руках. Однак перемогу в битві вдалося здобути.

Характеристика героїв за твором Міцкевича «Гражина»

За традицією, воїнів, які загинули у бою, спалювали на багатті. Князь Литавор, взявши тіло своєї дружини, увійшов у вогонь, спалюючись сам, щоб відшкодувати свої гріхи перед народом і Батьківщиною за свою зраду.

У творі Адама Міцкевича "Гражина" ми бачимо, що письменник, крім історичного сюжету, надає своїй поемі романтичний характер, що робить його роботу цікавою і драматичною.

Розглядаючи головних героїв поеми, хотілося б відзначити образ Гражини. Вона красива литвинка, молода й стройна. Вона любить свого чоловіка і поділяє його захоплення. Вона часто переодягалась і їздила на полювання разом з князем, і люди плутали їх. У неї складний характер. У її внутрішньому світі борються обов'язки дружини і обов'язки патріотки. Перемагає патріотизм. І таким чином, зі скромної жінки Гражина перетворюється у відважного воїна. Вона кохає Батьківщину, свій народ і не могла дивитися на зраду чоловіка. Вона йде на бій, жертвуючи своїм життям.

Епічна поема "Гражина" відображає інтерес поета до історії його Батьківщини та любові до неї.

У центрі поеми - образ хороброї Гражини, дружини принца Ліка, яка вирішила покластися на ворогів Батьківщини Тевтонських лицарів. Гражина, надягаючи броню чоловіка, бореться з хрестоносцями з мечем у руках, перемагає їх і помирає. Литавор занадто пізно усвідомив свою помилку і повертається до вогню, де знаходиться тіло його дружини.

Никого в Новогрудке не сыщется ныне,
Кто бы песни тебе не пропел о Гражине
Повторяют ее дудари по старинке,
А долина зовется Долиной литвинки.

Князь Литавор - це ще один персонаж у поемі. Він є чоловіком Гражини. Він так сильно прагне володіти містами, що навіть готовий на внутрішню війну. Він готовий на зраду і угоди з ворогом, щоб заволодіти Лілою. Але в кінці ми бачимо, що князь усвідомлює свою помилку. Він перетворюється з гордого князя в безмежно закохану особу і вчиняє самоспалення.

ВИСНОВКИ

На основі дослідженого матеріалу ми можемо зробити такі висновки:

1. Ми розглянули зміст, художні якості та мовні засоби, що створюють образність в творах Адама Міцкевича. Письменник активно використовує фольклорні та національні мотиви, а також елементи казок та оповідань для зображення сцен і персонажів. Він надає своїм творам яскраві образи та емоційну наповненість.

2. Ми ознайомилися з рецепцією творчості Адама Міцкевича в українській літературній критиці. Українські інтелектуали, які зустрічалися з Міцкевичем за його життя, вплинули на його творчість і допомагали поширювати його твори українською мовою. Його знайомство з Україною сильно вплинуло на його творчість, і багато з його творів є предметом вивчення й дослідження до сьогодні.

3. Ми дослідили художньо-стилістичні особливості та патріотичні мотиви в поемі "Гражина" Адама Міцкевича. "Гражина" є патріотичною поемою, яка втілює народні погляди письменника. Через історичний сюжет автор висловлює співпереживання та серйозне занепокоєння долею польського народу.

Список використаної літератури

- ікіпедія - вільна енциклопедія: <http://ua.wikipedia.org/wiki/Міцкевич>
 аболоцький, М. Замітки перекладача. – Л.: «Наука», 1970. – 298 с.
- івака, Є.Г. Ліричний герой "Кримських сонетів" Адама Міцкевича / О.Г. Ківака // Вічні проблеми та образи у творчості О. Міцкевича: Збірник матеріалів Міжнародної науково-теоретичної конференції «Особистість і творчість А. Міцкевича у контексті світової літератури» – Брест: БрДУ, 1998. – С. 92-98.
- оролевич, С.А. Образне слово у сонетах Адама Міцкевича та їх перекладах на російську мову / С.А. Королевич. // Вічні проблеми та образи у творчості О. Міцкевича: Збірник матеріалів Міжнародної науково-теоретичної конференції «Особистість і творчість О. Міцкевича у контексті світової літератури» – Брест: БрДУ, 1998. – С. 229-236.
- арін, Б.А. Естетика слова та мова письменника. / Б.А. Ларін. – Л.: Видавництво ЛДУ, 1974. – 285 с.
- іцкевич, А. Сонеті. – Л.: «Наука», 1976. – 600 с.
- іцкевич, О. Вірші. Поєм. / О. Міцкевич. – М.: Художня література, 1968 – 744 с.
- жегов С.І. та Шведова Н.Ю. Толковий словник російської мови: 80000 слів і фразеологічних виразів. - М: «Азбуковнику», 1999
- ильський, М.Ф. Поезія О. Міцкевича/М.Ф. Рильський. - М: Академія,
- олодуб Ю.П., Теорія та практика художнього перекладу: Уч. посібник для студентів лінгвістичних факультетів вищих навчальних закладів / Ю.П. Солодуб. – М.: Видавничий центр «Академія», 2005 – 304 с.
- едоров, О. Нариси загальної та порівняльної стилістики / О.В. Федоров. – М.: Вища школа, 1971 – 195 с.
- іліна, М. Перше звернення до сонетів Адама Міцкевича у Грузії //

Наукова сесія, присвячена 200-річчю від дня народження Адама Міцкевича. – Тбілісі, Видавництво ТГУ, 1998.

Цвірко, К. Муза Адама Міцкевича / К. Цвірко. - М: Академія, 2003

Яструн, М. Міцкевич. / М. Яструн. - М: Мол. гвардія, 1963. - (Життя помічать. Людей. Сер. Біогр.)

Łtkowska, Mickiewicz. Słowo i czyn, Warszawa 1983.

Zgorzelski, O sztuce poetyckiej Mickiewicza. Próby zbliżeń i uogólnień,

. Borowy, O poezji Mickiewicza. Przedmowę napisał K. Górski, T. I-II, Lublin

17. Wielki słownik polsko-rosyjski, pod red. Jana Wawrzyńczykiego, Wydawnict

Вікіпедія - вільна енциклопедія:

http://ua.wikipedia.org/wiki/Франко_Іван_Якович

Анотація

Adam Mickiewicz jest poetą, którego twórczość ma zasięg światowy. Nawiasem mówiąc, nadal nie ma sporów dotyczących jego kultury i narodowości. Białorusini uważają go za swojego rodaka, ponieważ urodził się w Nowogródczynie, podstawą jego najszlachetniejszych dzieł (Dzadi, „Pan Tadeusz”, „Ballady i romanse”) jest białoruski folklor, białoruskie obrzędy i tradycje oraz język tych dzieł zawiera wiele elementów ludowych. Z gwar białoruskich polscy naukowcy i w ogóle nazywają Adama Mickiewicza wielkim polskim poetą, bo pisał po polsku, a nawet uznawany za pierwszego polskiego romantyka (tu np. nawiązanie do podręcznika literatury polskiej Oczywiście Adam Mickiewicz zostanie uznany za poprawnego przez poetę, którego twórczość ma wartość uniwersalną, dlatego wiele jest tłumaczonych na różne języki.

Istnieje wiele badań naukowych na temat Mickiewicza, ponieważ losy osobiste i twórcze tego artysty interesowały wielu. Życie i twórczość wielkiego poety najpełniej przedstawia książka Mieczysława Mickiewicza z cyklu "Życie cudownych ludzi". Miejsce poety w literaturze światowej, znaczenie jego poezji, zasługi Mickiewicza dla rozwoju romantyzmu europejskiego badali W. Marszałek, S. Stankiewicz, Y. Kleiner. O romantycznych związkach poety z Marily Vereshchako, inspiracji cyklu „Sonety”, napisano dzieło K. Zvirko „Muza Adama Mickiewicza”.

Przedmiotem badań jest wiersz Adama Mickiewicza Grażyna.

Przedmiotem badań są cechy artystyczne i stylistyczne oraz motywy patriotyczne.

Celem pracy jest artystyczne dziedzictwo twórczości Adama Mickiewicza w ukraińskiej krytyce literackiej.

Na podstawie badanego materiału możemy wyciągnąć następujące wnioski:

Dokonaliśmy ogólnego opisu treści, walorów artystycznych i językowych sposobów tworzenia obrazów w oryginalnych tekstach Adama Mickiewicza. Pisarz w swoich utworach bardzo porusza się w motywach folklorystycznych i narodowych. Wykorzystuje elementy baśni i opowiadań do rysowania scen i obrazów.

Adam Mickiewicz nasycił swoje prace nie tylko żywymi obrazami, dodaje nasycenia emocjonalnego i nieco psychologicznej presji. Tak, w wierszu „Grażyna” widzimy dość złożoną historię żony władcy, która mimo wyboru męża nie opuściła ludu, ale stanęła w jego obronie i walczyła z najeźdźcami.

Autor nieustannie poszukiwał nowych form i sposobów wyrażania swojej twórczości. Można to zaobserwować w dynamice śledzenia cech gatunkowych jego pisarstwa: od ballad i romansów po sonety i wiersze.

Zapoznaliśmy się z dorobkiem artystycznym twórczości Adama Mickiewicza w ukraińskiej krytyce literackiej.

Warto dodać, że Adam Mickiewicz w swoim życiu poznał wielu przedstawicieli inteligencji ukraińskiej, którzy wywarli wpływ na jego twórczość, a także brali udział w kolportażu i tłumaczeniu dzieł autora na język ukraiński. Znajomość autora z ziemią ukraińską nie przeszła bez śladu, ale pozostawiła dużą liczbę dzieł, które są nadal badane.

Autor i krytyk nie przeszli. Zasadniczo chodziło o powiązania twórczości polskiego autora itp. Szewczenki. Było wiele myśli i abstraktów, ale naszym zdaniem pomysł pełnego zapożyczenia można było odrzucić.

Zbadano cechy artystyczne i stylistyczne oraz motywy patriotyczne w "Grażynie" Adama Mickiewicza.

Można stwierdzić, że Grażyna jest wierszem patriotycznym, ucieleśniającym poglądy ludowe pisarza. Poprzez tę zapożyczoną z historii historię autor chciał okazać empatię i poważne zatroskanie o los narodu polskiego.

Słowa kluczowe: Grażyna, wiersz, Adam Mickiewicz, polska rewolucja, motywy patriotyczne, obraz Ojczyzny, okres ukraiński, naród polski